

L' ART DEL PAGÈS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÀFICA.

Conferencia agrícola.

Concorregudíssima 's vejé la conferencia que don Francisco X. Tobella doná, lo dia 19 en l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, en la qual parlá de la planta textil coneguda per *ramí*. Després de ocupar-se ab la deguda extensió á tot lo referent á dit vegetal, preparació del terreno y épocas de fer las plantadas, de son conreu, regadas, adobs, sega, recolecció, rendiment y gastos, doná compte del estat actual de sa propagació, indicant que á la constancia de don Baldomero Mascort, de Torroella de Montgrí, se deu que tinguém á Catalunya una plantació d' *urtica utilis* ó *tenacissima* que ocupa 'l primer lloch entre totas las demás d' Europa. Citá també la de Motril, ahont don Ricart Rojas y Cortés la cultiva ab tan bon éxit, que fins ne treu tres segadas al any, lo qual no dona lloch á dubtar de que aquella comarca granadina, d' unas 4,000 hectáreas de terra, ha de veure recompensada la actual depreciació de la canya de sucre per la

cullita de la *ramí*, lo dia que estiga ocupada per aquesta textil.

Tributá un recort á Mr. Favier, incansable propagandista de dita planta é inventor d' una máquina pera despellarla en sech, per sa ilimitada activitat en procurar los medis de resoldre 'l problema económic d' obtenció d' una primera materia pera la filatura d' un producte natural de tanta importancia pera el nostre país, concedintli elogis ben merescuts per las probas fetas y 'ls resultats obtinguts, á costa de tants sacrificis; expressant que ditas máquinas, construhidas en los talleres que te la societat «La Ramie Française» d' Avignon, son las que funcionan en los diferentes punts ahont hi ha establert lo cultiu y la filatura per compte d' aquella; donant feyna á 5,000 puas y aviat á 10,000 en Avignon, que á Zagazig (Egipte), hi han 30 máquinas y 40 mes que n' hi van pera treballar la planta que productan 400 hectáreas de terreno ocupadas per ella, las quals se convertirán en 900 en lo termini de 10 anys, y per últim manifestá que en Torroella de Montgrí s' están ultimant los treballs pera quedar enllestida una fàbrica de despellar, en la qual, dintre de un parell de mesos, hi funcionarán 7 máquinas perfectament construïdas en los talleres del senyor Planas de Gerona, d' ahont sortiran també las restants, fins á 30, que avans de 3 anys deuen instalharshi pera obtenir la filassa de la *ramí*; de qual, producte 'l senyor Tobella 'n presentá una complerta colecció de filats y teixits que cridaren justament la atenció del auditori que assistí á la citada conferencia.

De LA RENAIXENSA.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Fabricació d'esperit de brisa, refinació d'aquest y altres productes de mal gust y aplicació dels mateixos á la industria d'ayguardents anissats.

Importancia que en la salubritat pública tenen aquestos concievements industrials.

Sr. Director de L' ART DEL PAGÉS:

Cumplint, Sr. Director, son encàrrech d' escriure de quant en quant alguna cosa pera sa Revista, que per fortuna cada dia es mes important y útil, he escullit un tema sobre 'l qual podria estendre 'm molt, per mes que en altres ocasions haja publicat alguns escrits sobre lo mateix. Seré, no obstant, relativament breu, recalcant la atenció sobre los punts principals, y que poden fer interessants las industrias, expressadas en lo encabessament y que mes importan á qui tracti d' emplear en ellas sos capitals.

Es cosa digna de tenirse en compte que siguent Espanya la terra clàssica de la destilació y lo pleclar Ramon Llull, natural de Mallorca son inventor, y apesar d' haberse molts enriquit en las industrias que d' ella prenen origen, tot se trobi en un estat d' atrás incomprensible. Avuy dia enriqueix d' aquestas industrias si no están ben establertas es ja poch frequent, lo propi que succeheix en tots los altres negocis. Si en algun temps las primeras materias casi se trobavan tiradas al mitx del carrer, avuy dia tenen algun valor, lo mateix que la ma d' obra que en ellas es necessari emplear.

Per lo tant no es aventurat assegurar que una industria mal establerta está ja morta en son mateix naixement. En unas ocasions son los edificis mal apropiats que fan cara la ma d' obra, en altres los aparells que no reuneixen las condicions necessarias, en altres es l' empleo de massas capitals per haberse establert en major escala de la que permetia la quantitat de primeras materias, y també sol succehir que en lloch de ser los artefactes que se montan verdaderament industrials, sols semblan un laboratori d' aprenent mal montat.

Fent aplicació d' aquestas ideas generals á la industria del esperit de brisa ja havém dit en altres ocasions que, si no s' obté

al mateix temps lo tartrá, cap resultat pot donar dita industria ó bé morirà arruinada per la competència de calsevol mes llest que vinga á establir-se al seu costat.

Tampoch s' obtindrà gran resultat si la destilació se fa á foch directe, que es del modo que encara generalment se treballa per tot, vejent desapareixer en la temporada de treball unas pilas de llenya que espanta. No sols per ser cara de combustible deu abandonar-se la destilació á foch directe sino per ser ademes peresosa. Travallant, al contrari, ab vapor, com la pressió no deu ser molt elevada, pot útilisarse pera alimentar la fogaina la mateixa brisa apurada un poch seca, cual combustible es de insignificant valor y sobre tot en lloch de fer duas ó tres operacions al dia, se 'n fan cinch ó sis; y d' aquí resulta un gran estalvi en lo treball d' ensitjar la brisa cuan s' ha de guardar una temporada, y además doble benefici ab igual ó menos gasto. Aquí podriam estendre 'ns llargament sobre las condicions que deuen reunir los edificis que han de servir de fàbrica pera obtenir tot lo resultat possible, pero aixó nos privaria de parlar d' altres cosas igualmet interessants.

També prescindirém de certs detalls dels aparells, fent notar en cambi la gran pérdua de tartrá que resulta del modo com avuy se treballa y manipula dit producte. Una volta aquest depositat en los envasos se passen las aiguas mares fredas al refrigerant encara saturadas y després al alambí. Clar está que midat aquest, cuan se descarrega la brisa pera tirar-la al femer, surt banyada en liquid tartàrich que tot se pert completament. Alguns destiladors han comprés la riquesa que l' lensavan y han volgut prempsarlas, pero aquesta operació es cara de ma d' obra y per lo tant no es práctica. Un medi, l' únich pera obtenir lo major rendiment possible, es l' empleo d' un evaporador funcionant ab lo mateix vapor de la caldera y sense gran gasto, que permeti traure lo tartrá que banya la brisa, sens cual evaporador no es aqueixa industria tot lo ventatjosa possible; porque si lo liquid tartàrich no fos saturat no depositaria lo tartrá.

Tals son resumidament las condicions sense las quals no pot obtenir-se de la destilació de las brisas un bon resultat.

L' esperit de brisa es sempre un producte que necessita de bona refinació. Alguns pera elevarlo de grau lo repassan en aparells de destilació contínua; pero després pera ferne bons anisats es precis refinarlo en altres aparells que permetin lo fraccio-

nament dels productos, lo que constituheix una industria apart, y per lo tant si venim á parlarne no es per creure que cada destilador de brisa haja de tenir un aparell de refinació. Unicament cuan en la comarca no hi haja altre refineria será cuan convindrà associar los dos rams, ó sia destilació y refinació, en cual cas podrán negociarse los esperits, que los demes tingan que vendre sens refinar ó refinarlos per compte d' ells mateixos, poguent en los dos casos ser un ram de industria beneficiós.

Desde que en lo any 1883 ferem en la Refineria de la *Societat agricola industrial y comercial de Manacor* (Balears) algunas experiencias sobre la refinació d' esperits dolents, sempre mes hem tingut certa passió per aquesta industria, creguent que ben establerta en una comarca vitícola podria donar bons resultats. Si llegim los diferents tractats d' alcohols, trovarém recomanats com medis de desinfectar los esperits dolents, ja sían diferents sustancias que obran mecánicamente, á cual efecto s' estableixen grans feltres, la electricitat, varias sustancias que obran químicamente y fins s' han inventat y construït costosos aparells *ad hoc*. Qui haja llegit tot aquest aparato d' invencions contra los alcohols de mal gust, deurá haberse convensut de duas cosas; primerament de sa rebeldia á tota classe de tractaments y després de la importancia de la refinació y rectificació.

Siguent certa la última d' aquestas duas asseveracions no succeheix aixís respecte de la primera, per quant entre tots los medis de desinfecció los agents químicls donan un gran resultat y per lo tant permeten assegurar que sa aplicació es millorar los esperits dolents fentlos perfectament aplicables á la fabricació de licors, podent fer dels alcohols de mal gust un bon medi pera aumentar los beneficis de tota destileria, segons ho comproban los resultats de las experiencias fetas en la Refineria que anteriorment queda dit, descritas en lo número de la Revista Tecnológico-industrial corresponent al 4 de Abril del any de 1884. La classe d' alcohols que mes difícil es transformar en un bon producte son los que se separan al principi de tota refinació fraccionada, per quant dits esperits contenen molt poca quantitat d' alcohol vinich y si altres classes de productos com son aldehida acetica, ether acetich, acetol, ethers propionich y butyrich, tots los quals bullen á una temperatura baixa inferior á la del alcohol vinich y son d' olor sofocant y pitjor gust.

(Seguirá.)

Preguntas y respuestas. (*)

(Acabament.)

L'erudit P. Theodor d'Almeida en sas *Recreacions filosóficas*, tractant de la influencia dels astres en los cossos terrestres, procura desvaneixer las credulitats del vulgò en aquesta part; y al parlar de la influencia que poden tenir los quarts creixents y menguants de la lluna, s'explica d'aquell modo: «Aquesta preocupació està tant mes arraigada quant es mes antiga, y quant la gent del camp es mes aferrada als dictàmens de sos pares, donant molt menos al discurs que á sa autoritat. Los antichs ja foren culpables en això, y crech jo que fou aquesta la causa. Com la gent del camp no tenia almanachs, se governavan per las llunas pera distingir las diverses parts del any: los mesos eran llunars, y corria entre ells com cosa certa que tal grà debia sembrarse en quart mes de la lluna, y això venia á ser *lluna plena* quan estigués á la meytat: que la altre planta era menester disposarla en lo séptim mes, per exemple, ja casi al acabar, y això venia á ser *quart menguant*: la altre en l'octau mes en lo principi, lo qual venia á ser *lluna nova*. Cada revolució de la lluna era son mes, y la quarta part d'aqueixa revolució era una setmana: miravan á la lluna pera saber á quina altura estava 'l mes ó quina setmana del mes era, y també pera saber si era 'l temps propi de sembrar ó plantar; y com los fills criats ab sos pares se guiavan per ella, no preguntavan lo perquè; ants cegament anavan creyent que la lluna en aquell quart influhia en las sements ó llevors y las feya sortir bé.....»

A pesar de tot lo dit, molts son los que crehuen en la marcada influencia que té la lluna en las talladas dels arbres.

P.—¿En lo cas de que verdaderament tinga la influencia que molts volen suposar, quinas son las rahons basadas en principis científichs que hi ha pera explicarlas?

R.—La influencia que sol atribuirse á la lluna sobre las operacions agrícolas y sobre la vegetació en general, ha sigut objecte d'estudis científichs en aquestos últims anys, y encara en la actualitat s'están fent en Europa observacions minuciosas pera veure si aquesta creencia s'apoya en alguna cosa formal.

Tant los campesins espanyols com los dels demés païssos tenen sas preocupacions respecte á la lluna. Crehen los francesos que la sembra dels naps y del lli, la poda dels arbres y de la vinya deuen practicar-se solament durant lo periodo de la *lluna creixent*. Plini diu, per sa part, que las fabas sols deuen sembrarse en lo temps de la *lluna plena* y las lletias durant la *nova*. Varró recomana que no 's verifiqui la cullita fins que la lluna haja entrat en lo periodo *creixent*. Hi ha además altra costum qual origen tracta la ciencia d'investigar: consisteix en no tallar los arbres sino durant lo periodo *menguant*; de lo contrari, diuen los práctichs, la fusta no 's conservaria, quedant subjecte á la voracitat dels insectes y á la podridura.

¿Té, donchs, la lluna alguna influencia sobre la circulació de la sava? Tal es la qüestió que 'ls homes de ciencia examinan en aquestos moments. Los

(*) Vejis lo número anterior.

salvatjes de la India tenen la mateixa creencia; no tallan lo bambú sino en ciertas fases determinadas de la lluna.

Lo secret de la preservació del jingebre contra 'ls insectes que 'l destrueixen ab tanta rapidesa durant la travessia d' Europa, consisteix, segons los indigenas, en verificar la cullita durant las nits sense lluna. La influencia de las fases de la lluna en la periodicitat de la febre era indubtable pera 'ls indis fa alguns anys, no semblant bastant satisfactorias las teorias del doctor Giraud y altres sabis pera combatre aqueixa creencia, donchs las observacions en que s' apoyan han sigut escassas y massa lleugerass pera poderlas considerar com base sólida d' inducció. De tots modos forsós es admetre que de cap modo procedeix declarar *à priori* la falsetat d' una creencia que consisteix en atribuir al astre productor de las mareas una influencia qualsevol sobre la circulació dels liquits en l' organisme vegetal ó animal.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRÍCOLAS.

Misiones agronómicas.—La Associació d' agricultors va á introduhir á Espanya una novetat importantissima pera la propaganda de la instrucció agrícola, qual es la de las misiones agronómicas que portin fins los ultims recons de la Peninsula, útils ensenyansas prácticas que son las que mes convencen als pagesos de las reformas que deuen introduhirse en los conreus. Aquest sistema, que ha produhit excel·lents resultats en Inglaterra y en Bélgica, no dubtém que 'ls produhiria també molt bons á Espanya, y que si arriban á establirse seria 'l medi mes efícas pera il·lustrar á nostres agricultors y pera obtenir verdaders progresos en la pagesia y en las industrias agrícolas.

Plagas agrícolas.—La direcció general d' Agricultura ha enviat ja á la majoria de las provincias, un interrogatori pera que s' contesti aviat, sobre las plagas que sofreix nostra agricultura.

L' objecte principal es reunir datos pera formar un quadro general dels insectes y paràsits perjudicials y dels enemichs naturals d' aquestos, ab lo fi d' afavorir lo desentrotllo dels segons y defensar las plantas sense 'ls excessius gastos que ocasiona la extinció de las plagas quan están en complet periodo de desenrotllo.

MERCATS, FIRAS Y CULLITAS.

Gandia.—Que ja s' han presentat en aquell mercat las primeras petitas partidas de tomàtechs y monjetas tendras, que s' han pagat pera son envió á Valencia al preu de dos y dos y mitj rals la lliura.

L' estat de las plantacions de ditas hortalisas acusa la seguritat de que á últims del present mes hi haurá relativa abundancia de las mateixas.

Figueras.—Desitjant la Compañia dels ferro carrils de Tarragona á Barcelona y Fransa, facilitar la asistencia á las firas y festas que 's celebrarán en Figueras durant los dias 3, 4 y 5 de Maig pròxim, ha disposat verificar un servey especial de viatjers ab bitllets d' anada y tornada de 2.^a y 3.^a clase, desde diferentes estacions de la linca de Barcelona á la frontera, als preus reduhits y ab las condiciones insertas en l'avis exposat al públich.

Maella.—Los dias 3 y 4 de maig vinent se celebrará en aquesta població la fira de bestiar que 'ls anys passats se celebraba 'ls dias 10 y 11 d' Abril.

Mayals.—En la fira que 's celebrá darrerament en aquesta població tingué molta y bona sortida 'l bestiar de llana.

Verdú.—Aquesta renombrada fira, una de las mes importants d' Espanya, comensá desanimada y segui bastant concorreguda. Las tranzacions foren importants y s' esperava que ho serian mes, cap als ultims. Hi ha molt bestiar y los compradors trovan car los preus. Lo bestiar de llana aumentá per moments, preveyentse que 'ls dias destinats á sa contractació, que comensá lo diumenje ultim, serian molt animats.

TARONJAS.

Lo preu de la taronja en Alcira y Carcajente es de 7 y 1½ á 8 rals la arroba, qual preu es molt probable continuhi en atenció á que las vendas en Inglaterra no son moltas, lo preu abandonat y poca la demanda á pesar de la baratura de transport per la competencia dels vapors. A Burriana 's vendit fruyt á 80 rals miler y en Oliva varia entre los 110 y 120 rals.

OLIS.

De Tortosa.—No sembla que per ara 's presenti en la comarca ab molt bon aspecte la florida de las oliveras, segons diuhen los pagesos, que estiman aquest com mial sintoma pera la cullita d' enguany.

VINS.

Faja algun temps que venim indicant lo mateix y no veyém la possibilitat de cambiar nostre judici respecte l' estat de preus dels vins, puix se sosté ab molta persistencia la calma que venim anunciant; esentne una de las causas principals las falsificacions d' aqueix article, que d' algun temps en aquesta part han prés tan gran aument.

IMPRESA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, TAPINERÍA. —17 BARCELONA.